

«خون صلح» یا «خون بس»

آیینی که ریشه در فرهنگ صلح جویانه و اخلاقی مردم لرستان دارد؛ سنتی است که قرن‌هاست به‌عنوان شیوه‌ای بومی برای پایان دادن به خون‌خواهی و اختلافات قبیله‌ای مورد احترام اقوام لر قرار دارد.

«خون صلح» یا «خون بس» یکی از اصیل‌ترین سنت‌های بومی در زمینه حل و فصل اختلافات و پیشگیری از وقوع جرایم در استان لرستان است؛ آیینی که ریشه در فرهنگ دیرپای مردم این دیار دارد و قرن‌هاست به‌عنوان نمادی از بخشش، گذشت و بازگشت به آرامش اجتماعی در میان طوایف لر رواج دارد. این آیین زمانی برگزار می‌شود که میان دو طایفه یا دو خانواده، در پی وقوع قتل، کینه و خصومت شکل گرفته باشد. این مراسم معمولاً پس از هفته‌ها و ماه‌ها تلاش صلح‌یاران و میانجی‌گران برگزار می‌شود. در این مدت، بزرگان طایفه، اعضای شورای حل اختلاف، روحانیون و خیرین صلح‌جو، با حضور در منازل دو طرف، زمینه تفاهم را فراهم می‌کنند. این دیدارها که گاه روزها ادامه دارد، با سخنان پندآموز، یادآوری ارزش‌های دینی و گاهی اشک و التماس همراه است.

شیوه برگزاری مراسم خون صلح

پس از جلب رضایت اولیای دم، روزی برای برگزاری مراسم عمومی تعیین می‌شود. در روز آیین، مردمان روستا یا طایفه در محوطه‌ای باز گرد هم می‌آیند. قرآن مجید بر سفره‌ای گشوده و پرچم سفیدی بر فراز جمع برافراشته می‌شود. در این مراسم صدای غم‌انگیز و سوزناک ساز «چمرونه» (نوعی موسیقی محلی لری که در مراسم عزاداری نواخته می‌شود) فضای مراسم را پر می‌کند تا نشان دهد که یاد مقتول همچنان زنده است. در این آیین معمولاً مسئولان قضایی، انتظامی، امام‌جمعه شهر، فرماندار، و اقشار مختلف مردم حضور دارند و بر فضایل و برکات گذشت و بخشش در دین اسلام و فرهنگ ایرانی تاکید می‌شود.

آیین‌های نمادین مراسم خون صلح

قاتل کفن‌پوش و با دستان بسته به نشانه تسلیم به همراه بزرگان و خیران وارد مراسم می‌شود. معمولاً یک سینی حامل قرآن کریم و یک کارد (آلت قتاله) روی دستان قاتل قرار می‌دهند. این آیین نماد اختیار خانواده مقتول برای کشتن یا رضایت دادن به قاتل است. همواره نماینده خانواده قاتل یا اولیای دم با بوسه بر قرآن کریم به نشانه تسلیم و رضایت در برابر آیات الهی دستان قاتل را باز می‌کند تا صلح و دوستی جای خود را به دشمنی و اختلاف بدهد.

در لحظه اعلام رضایت، فضای مجلس با صلوات، تکبیر و اشک شوق حاضران همراه می‌شود. نماینده خانواده قاتل پیش آمده، دستان اولیای دم را می‌فشارد و آنها را در آغوش می‌گیرد؛ نمادی از پایان خصومت و آغاز دوستی دوباره.

در ادامه، به نشانه صلح و پاکی نیت، پرچم یا روسری سفید برافراشته می‌شود. در برخی مناطق استان نیز، گوسفندی قربانی می‌شود تا خون آن، جایگزین خون ریخته‌شده گردد؛ و گوشت قربانی میان مردم تقسیم می‌شود تا همگان در خیر و برکت صلح سهیم باشند.

در گذشته در قالب این آیین دختری از خانواده قاتل به همسری پسری از خانواده مقتول در می‌آمد تا این پیوند جدید مانع از بروز اختلافات بعدی بین دو طایفه شود. امروزه اما به دلیل ارتقای سطح دانش و آگاهی زنان در جامعه این مورد منسوخ شده است چرا که، سطح آگاهی جامعه در زمینه حقوق زنان، کرامت انسانی و حق انتخاب افزایش پیدا کرده است. خانواده‌ها و بزرگان قوم اکنون بیشتر بر **رضایت طرفین** تأکید می‌کنند و جامعه نیز ازدواج اجباری را عملی نادرست و ناپذیرفتنی می‌داند.

همچنین، بزرگان طوایف در پایان مراسم با سخنانی پندآموز از مردم می‌خواهند که از خشونت و تعصبات جاهلانه پرهیز کنند و جوانان را به مهر و دوستی فرا می‌خوانند. پس از مراسم، سفره‌ای مشترک از نان محلی، دوغ، ماست و غذای ساده‌ای، چون آش یا گوشت قربانی گسترده می‌شود؛ نشانه‌ای از یکی شدن دو خاندان.

نمونه‌های اخیر آیین خون صلح در استان لرستان

در سال‌های اخیر، استان لرستان شاهد برگزاری چندین مراسم **خون صلح** بوده که نقش مهمی در کاهش نزاع‌ها و بازگشت آرامش اجتماعی ایفا کرده است.

در تازه‌ترین مورد در شهرستان دلفان و بخش میربگ آیین مشابهی برگزار شد. در این رویداد، که با حضور گسترده مردم، معتمدان، اعضای شورای حل اختلاف و نمایندگان دادگستری همراه بود، یک پرونده قدیمی اختلاف منجر به قتل با رضایت اولیای دم مختومه شد. این مراسم، جلوه‌ای آشکار از فرهنگ گذشت و هم‌زیستی مسالمت‌آمیز در میان مردم لر بود.

نقش دستگاه قضایی در ترویج فرهنگ صلح

در سال‌های اخیر، دادگستری استان لرستان و شورای حل اختلاف با بهره‌گیری از ظرفیت سنت‌های بومی همچون **خون صلح**، نقش مؤثری در کاهش پرونده‌های قصاص و افزایش صلح و سازش ایفا کرده‌اند. این

نهاده‌ها با همکاری روحانیون، بزرگان محلی و خیران صلح‌جو، توانسته‌اند در بسیاری از پرونده‌های سنگین، زمینه آزادی محکومان و بازگشت آرامش به خانواده‌ها را فراهم کنند.

به گفته مسئولان قضایی استان در سال گذشته ۲۱ پرونده قصاص در استان لرستان منجر به سازش شده که نشان از بزرگی و گذشت مردمان این دیار و صلح‌طلبی و نوع‌دوستی مردمان لر دارد.

خون صلح در دیگر استان‌های کشور

بر پایه این گزارش؛ آیین خون صلح در ایران گستره‌ای فرهنگی دارد و در استان‌های لرستان، خوزستان، کهگیلویه و بویراحمد، فارس، ایلام، کرمانشاه و سیستان و بلوچستان با شکل‌های گوناگون برگزار می‌شود. اگرچه شیوه‌ها و نمادها متفاوت است، اما روح مشترک همه این آیین‌ها، ترویج صلح، بخشش، و حفظ کرامت انسانی است؛ همان مفهومی که در فرهنگ ایرانی از دیرباز با واژه‌ی گذشت گره خورده است.

آیین خون صلح در لرستان، نه تنها میراثی فرهنگی، بلکه الگویی عملی از مدیریت اجتماعی اختلافات بر پایه اخلاق، ایمان و خرد جمعی است. این آیین ارزشمند، جلوه‌ای درخشان از فرهنگ بخشش و نوع‌دوستی است.

در زمانی که جهان با خشونت و کینه دست به گریبان است، مردمان لرستان هنوز در میان کوه‌ها و دشت‌های خود، با پرچمی سفید و دلی آرام، صلح را به شیوه نیاکان‌شان زنده نگاه می‌دارند.

این آیین به جامعه می‌آموزد که صلح پایدار، از دل بخشش و عقلانیت زاده می‌شود؛ پیامی که مردمان لرستان قرن‌هاست با افتخار در دل تاریخ و فرهنگ خود پاس داشته‌اند.

مرکز لرستان شناسی دانشگاه لرستان